

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Tit. XLIX. De Immunitate Ecclesiarvm, Coemeterii, Et Rerum Ad Eas
Pertinentium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

IN TIT. XLVI. DE OBSERVATIONE JEJUNIORUM.

Observatio quoque jejuniorum, sive eam sanctorum memoriam atque honorem, sive alia ex causa ab Ecclesia indicta & præcepta sint, diligenter commendanda & tenenda est; *c. 2, h. t.* Nisi incidat jejunium in diem Dominicum, quod tunc transferendum est in diem Sabbati præcedentem, *c. 1, h. t.* Si dies Nativitatis Dominicæ occurrat festâ sextâ, licitum est omnibus carnes comedere, exceptis profectus & voventibus, *c. 3, h. tit.* De jejuniorum origine & observatione doctè Covarr. *lib. 4, Variar. respl. c. 20.*

IN TIT. XLVII. DE PURIFICATIONE POST PARTUM.

Lege Moisaicâ mulier post partum, si masculum peperisset, arcebatur à templo per dies 40, si femellam 80, *Levit. 12, can. 1, dist. 52.* Quod abrogatum lege Evangelii, quâ mulieri statim arque enixa est, si velit, permittitur ingredi Ecclesiam; quamvis piè fecerit, si aliquantisper abstinerit, *c. unico h. tit.*

IN TIT. XLVIII. DE ECCLESIIS ÆDIFICANDIS VEL REPARANDIS.

SUMMARI A.

1. Ecclesia nova sine auctoritate Episcopi ædificari non potest.
2. Nec in præjudicium antiquæ.
3. Qui ad reparationem Ecclesiæ teneantur.

Spectat & ad Clericorum officium Ecclesiarum ædificandarum vel reparandarum cura. Ubi in primis norandum, nullam Ecclesiam de novo ædificari posse nisi auctoritate Episcopi, qui, præmissâ benedictione quadam loci ad eam rem destinari, ibidem crucem figat, atrium publicè designet, & dotem sufficientem eidem assignari curet, *can. Nemo Ecclesiam 9, De consecr. dist. 1.* Deinde novam Ecclesiam ædificari non posse in præjudicium antiquæ, *can. Quicumque 44, xvi. qu. 1.* Nisi hujus ita creverit paroecia, ut

una omnibus Ecclesia non sufficiat, vel ob loci distantiam à paroecianis sine difficultate adiri non possit. Quo casu portio quadam proventuum veteris Ecclesiæ potest assignari novæ in dotem; acquiriturque tunc Ecclesiæ matrici jus patronatus in novam Ecclesiam, *c. 3, & ult. h. tit.*

Reparatio verò Ecclesiæ ruinosa, primò quidem ex fabrica, id est æratio ad Ecclesiæ instaurationem instituta, procuranda est. Si ærarium non sufficiat, tunc Rectores Ecclesiarum & quicumque ibidem beneficia obtinent, ad reparationem cogi possunt, *c. 1, & 4, h. t.* Si nihil his ultra defectum paroeciani ad conferendos in eam rem sumptus necessarios cogendi sunt. Vide Conc. Trid. Sess. 27, c. 7, De reform. D. Peck tract. De reparandis Eccles. & D. Zipæum de Jure Pont. novo h. tit. V. A.

IN TIT. XLIX. DE IMMUNITATE ECCLESIARVM, COEMETERII, ET RERUM AD EAS PERTINENTIUM.

SUMMARI A.

1. Immunitas quid sit.
2. Munus quid, & quomplex.

Immunitas hoc loco nihil aliud est, quam vacatio munerum, sive, ut explicatius loquar, remissio à jure concessa ad non subcunda mu-

nera, *l. Munus 18, D. De verb. sig. quo modo accipitur in tit. D. De jure immunit.* Tribus autem modis munus accipitur: uno, pro dono, unde munera dari, mittive dicuntur; altero, pro onere, ut sunt tutela, cura, præstationes vestigalium, aliarumque rerum; tertio, pro officio; & hinc munera militaria, quò etiam referuntur decurionatus, magistratus municipales, & ea officia, quæ cum alijs

aliqua dignitate geruntur, sicut latius explicantur in *consulis in d. l. 18, & in l. 1, in l. Honor 14, in pr. & in l. Munerum 1, §. 12, D. De munere & honoribus*. Et primus quidem modus ab hoc tractatu plane alienus est, cum hoc immunitatis genus valde damnosum esset Ecclesiis: sed reliqui duo modi sunt nostri instituti, hoc est, quod Ecclesiæ, earumque personæ ab oneribus, & officiis sæcularibus

immunes sint. Præterea hæc plura alia privilegia Ecclesiis, aliisque locis religiosis indulta continentur; quod videlicet in iis sæcularia iudicia exerceri, adeoque profana tractari non possint: item, quod rei ad religiosa loca confugientes impunitatem consequantur; quæ, & similia etiam immunitatis nomine veniunt, ut in progressu latius.

In Cap. i. junctis Capp. 5 6. 9. 10.

SUMMARI A.

1. Iudicium sæculare in Ecclesiis exercere vetitum.
2. Etiam pietatis causâ.
3. Imò & in cœmeteriis.
4. Iudicia Ecclesiastica rectè in Ecclesiis exercentur.
5. Iudicium aliud contentiosum, aliud voluntarium.
6. Existens in Ecclesia an citari à iudice sæculari possit.
7. In Ecclesiis conventicula aut negotiationes exerceri non possunt.
8. Ut neque contractus profani.
9. 11. Reus criminis ab Ecclesia non eripiendus.
10. Immunitas hac cuius sit juris, divini an humani.
11. Excipiuntur publici latrones & nocturni agrorum depopulatores.
12. Immunitas ista competit Ecclesiis etiam non consecratis.
13. Extenditurq; ad atria, porticus & septa Ecclesiarum, usque ad 40, vel 30, passus.
14. Item ad cœmeteria, & domos Ecclesiæ, intra illos passus respectivè.
15. Quod & obtinet in cœmeteriis separatis.
16. Competit item palatio Episcopali.
17. Monasteriis & Hospitalibus.
18. An Oratoris privatis?
19. An SS. Eucharistia Sacramento, dum illud à Sacerdote publicum deferretur?
20. An Ecclesiis interditiis vel destructis?
21. Quam impunitatem hac immunitas tribuas.
22. Reus neque indirectè ex Ecclesia extrahendus.
23. Tantisper custodiri potest, donec constiterit, an dignus immunitate.
24. Quid si de factis extractus?
25. An gaudeat immunitate, quem iudex insequitur.
26. An captus & per locum immunem ductus?
27. Qui non gaudeant hac immunitate.
28. An quomodolibet delinquens in ipsa Ecclesia?
29. An sufficiat simpliciter delictum admissum esse, an sub spe immunitatis?

30. An prope Ecclesiam delinquens, & ad eam fugiens?
31. An armatus ad Ecclesiam confugiens?
32. Homicide an digni hac immunitate?
33. An eam indignum iudex sæcularis propriâ auctoritate inde abducere possit?
34. In dubio cuius sit cognoscere, iudicis sæcularis, an Ecclesiastici.
35. Clerici eadem immunitate an gaudeant?

Hæc Capitula, cum sint ejusdem argumenti, conjungam; in iis enim tractatur de immunitate, quæ ipsis Ecclesiis, & cœmeteriis ex præscriptione SS. Canonum, tum etiam juris Civilis, competit: quorum illud.

Primum, & præcipuum est, ne in Ecclesiis à iudice sæculari jus dicatur; maxime in causis criminalibus, c. 1, & c. Cum Ecclesia 5, h. tit. & c. 2, in pr. eod. l. lib. 6, ubi & processus & sententiæ in Ecclesiis latæ ipso jure infirmantur. Decet, inquit textus ibid. domum Domini sanctitudinis decet, ut cuius in pace factus est locus, ejus cultus sit cum debita veneratione pacificus. Concordat text. in l. 4, C. De his, qui ad Eccles. confug. Ut hinc constet, iudicem sæcularem in Ecclesiis exuere personam iudicis quoad exercitium jurisdictionis contentiosæ; nam de voluntaria dicam paulò infra.

Et hæc eadem obtinent, ut ne quidem ibi pietatis causâ iudicium exerceri possit; sicut rectè tradit Panorm. ad d. c. 5, h. n. 8, & cum præterea teneatur jus dicere in loco majorum suorum, l. penult. D. De just. & jure.

Non obstat textus in c. fin. sup. De feriis, quo, licet diebus festis generaliter iudicia interdican- tur, quemadmodum & jure Civilis, l. 3, & l. fin. in pr. C. De feriis, excipitur tamen causa pietatis, vel necessitatis, & cap. fin. quasi hinc argumentum valeat à tempore ad locum. Nam longè alia ratio est loci, quàm temporis: etenim diebus festis à iudicis cessatur, ut pietatis opera detur; eisdem &

pia causa à iudice seculari eodem tempore rectè tractatur; non tamen in Ecclesia, ob prædicta.

3 Atque hæc de Ecclesiis ad cœmeteria quæque sunt transferenda, per text. in d. c. 5, h. 2. & in d. c. 2, eod. in 6, Neque interest, cœmeterium Ecclesiæ contiguum sit, siue disjunctum; cum prædicta jura simpliciter de cœmeteriis loquantur, ac proinde sine distinctione accipienda sint, arg. l. de pretio 8, De Publ. in rem aut. tradit Remigius de Gonai in tract. De immunit. Eccles. in verb. cœmeterium, ampl. 4. Quinimò & Ecclesia nondum consecrata hac eadem immunitate gaudet, dum tamen Episcopi auctoritate sit ædificata, per text. in c. pennult ubi etiam ratio redditur h. tit. juncto ibid. Panorm.

4 Contrà autem judicia Ecclesiastica rectè in Ecclesiis peraguntur, per text. in can. fin. II. q. 2, facit text. in c. Quà fronte 25, in pr. sup. De appellat. Innoc. ad d. c. 5, h. 2. & Joan. Andr. ad d. c. 2, in V. secularium h. e. in 6, Cum enim Episcopi in quolibet loco diocesis suæ possint per se, siue per alium pro tribunali sedere, causasque ad Ecclesiasticum forum spectantes audire, & cognoscere, c. Cùm Episcopus 7, De off. ord. lib. 6, jure poterunt & in ipsis Ecclesiis, & cœmeteriis, cum non prohibeamur. Similiter, ut supra innuimus, iudices seculares in Ecclesiis rectè expediunt quæ sunt voluntariæ jurisdictionis, ex sententiâ Panorm.

5 ad c. 5, n. 6, cum seq. h. 2. * Ut ita obiter observandum sit, duplex esse judicium, contentiosum scilicet, & voluntarium. Contentiosum, in quo contentione siue conflictu partium proceditur; quod, cum cognitionem causæ desideret, non aliter expediri potest, quàm sedente pro tribunali iudice, l. 4, C. De dilat. Voluntarium verò, quod non tantum parte instante exercetur; veluti, quando servus manumittitur, filius emancipatur, &c. quæ ubique exerceri possunt, § 3, Inst. De libert. l. 2, in pr. D. De off. Procons. & l. Emancipari 36, §. ult. D. De adopt. Quare & citationem iudex secularis in Ecclesia decernere poterit, per text. in l. 19, §. ult. D. De jurisd. imò & citatio die feriata fieri potest, tum etiam executioni mandari, per ea, quæ tradit And. Gail. lib. 1, obs. 53, n. 6, cum seq.

6 Sed an is, qui in Ecclesia est, à iudice seculari citari possit, majoris est controversiæ. Et certè primò fronte videtur citari non posse; quod Ecclesia à jurisdictione iudicis secularis exempta sit; extra territorium autem jus dicenti impunè non parcat, l. fin. D. De jurisd. c.

2, §. 4, De sent. & re jud. in Clem. Attamen contrarium communi calculo obtinuit, sicut tradit Maranta in aur. prax. p. 6, de cit. n. 129, & per ob. text. in l. 6, in pr. C. Qui ad Eccl. confug. Neque obest, Ecclesiam esse exemptam à jurisdictione iudicis secularis; nam id solummodò verum est quoad contentiosam jurisdictionem, d. c. 2, in pr. h. t. lib. 6.

ALTERA immunitatis species ipsis Ecclesiis concessa, quod scilicet in iis, conventicula universitatum, & societatum secularium celebrari non possint; item, neque profana, & turpia colloquia, misceri; neque negotiationes exerceri, d. c. 2, h. tit. in 6, quod scilicet domum Domini deceat sanctitudo, ut supra dictum.

Verùm quæstionis est, An contractus profani in Ecclesia possint celebrari? Et certum est non posse, locis jam alleg. si tamen facti sint, sustineri, sicut rectè tradunt Gl. & alii ad d. c. 2, in V. processus, inter quos est & Panorm. ad c. 5, n. 6, h. 2. Quorum hæc ratio est, quod, cum dispositio d. c. 2, infirmet tantum processum, & sententias iudicum secularium latis in Ecclesiis, & cœmeteriis, non autem contractus, certè ad hos trahi non debeat, arg. l. Cùm prator 12, in pr. D. De jud. & re. Nonne 5, sup. De præsumpt. præsertim cum sit pœnalis, c. Odia 15, & in panis 49, De R. l. in 6, & l. pan. D. De panis. Quare in Ecclesiis, vel cœmeteriis contrahentes se invicem convenire possunt pro executione contractus etiam coram iudice seculari. Neque in contrarium urget juris regula in c. Quæ contra 64, De reg. jur. in 6, quæ & extat in l. 5, C. De legib. quæ ea, quæ contra jus fiunt, pro infectis habentur; quia obtinet, ubi lex, quæ prohibet, manet in terminis prohibitionis; aliter, si ultra progrediatur, sustinendo scilicet actum contrarium. Haberque tum locum alia reg. Multa fieri prohibentur, quæ, si facta fuerint, obtinent roboris firmitatem, c. Ad Apostolicam 16, in verbis, quia multa fieri sup. De regularib. Sic videmus prohiberi, ne sententiâ à iudice sub conditione feratur; attamen si lata fuerit, valet, l. 1, §. 5, d. Quando appell. fit & ibi notat. Glos. Idem accidit & in voto castitatis simplici, quo quidem prohibemur matrimonium contrahere, licet contractum consistat, c. 6, inf. Qui Cler. vel vorventes & c. un. De voto lib. 6.

TERTIA Ecclesiarum immunitas in eo versatur, quod reus criminis ad Ecclesiam confugiens inde abripi non possit; idque ab utroque jure constitutum est. Et quidem de jure Canonico extant textus in c. Inter alia 6, & in c. pen. h. t. in can.

Reum 9, can. Desuavit 35, eum e seq. seq. in pr. xvii. q. 4, de jure vero civili in l. 2, & 3, in pr. C. De his, qui ad Eccles. conf. Ratio est honor & reverentia, quæ sacris locis debetur, & in pr. dist. 87, d. can. 9, & 35, Videtur hæc immunitas ad exemplum veteris Testamenti fuisse introducta: nam Num. c. 15, leguntur sex urbes homicidis profugis assignatæ: item 1, Reg. c. 2, Joab, ne a Salome interficeretur, confugit in tabernaculum Domini, & apprehendit cornu altaris.

10 Ut hinc disputatio orta sit, An hæc immunitas sit divini, aut humani juris? Joan. Igneus ad l. 1, d. De SC. Silan. existimat, eam esse juris divini (credo eum motum fuisse exemplis veteris Testamenti jam allatis & similib.) contra sentit Joan. Ferrarius in pract. sua tit. de forma inquisit. adferens hanc immunitatem non tantum pugnare cum jure divino, sed etiam carere ratione: si enim Deus noluit, inquit, tolerare vendentes in Ecclesia, sed illos eiecit, Joan. 2, v. 15, quanto magis homicidas aliosque reos non vult? Atque has ignei & Ferrariensis contrarias sententias refert Remig. de Gonni in tr. De immunitate Eccles. in pr. n. 5, & seqq. sed utraque, cum falsissima sit, facile refellitur. Quod enim attinet ad igneum, nullum de hac immunitate præceptum extat divinum in Novo Testamento; ergo, &c. Nam præcepta veteris Testamenti per Christum sublata sunt, e. in pr. sup. De constit. cap. un. sup. De purif. pest. parte. Solummodò enim jure Pontificio & Cæsareo hæc immunitas introducta fuit, ut constat ex jurib. sup. allegatis. Quo verò ad Ferrar. hic turpius hallucinatur, quod adserit, hanc immunitatem nullâ ratione niti; eo ipso enim subvertit, absque ulla ratione, utriusque Juris, præcipuè Canonici, constitutiones. Nec obstat, quod Deus è templo eiecerit vendentes; quia id factum fuit, quod vendendo carius merces suas in ipsum templum peccaverant, ut est text. in can. Quid est aliud 13, dist. 38, & subsequenter beneficio Ecclesie se tueri non poterant, ut qui in ipsam deliquissent, cap. fin. in fine h. r. & l. Auxilium 37, §. un. D. De minorib. Nos verò agimus de iis, qui spe veniæ consequendæ ad sacra loca confugiunt.

11 Itaque generalis conclusio constituenda est hæc: quod liber homo, quantumcumque gravia maleficia perpetraverit, non sit violenter ab Ecclesia extrahendus: servus verò sit, si dominus impunitatem ejus Clericis ejusdem Ecclesie juraverit, text. est in d. cap. 6, h. r. cum similib. sup. citatis.

Hinc tamen excipiuntur publici latrones, & 12 nocturni depopulatores agrorum, d. c. 6, & can. 6, xvii. qu. 4, nam horum delicta maximè in aliorum exitium tendunt. Non est autem misericordix, uni parcere, ut multi eo nomine in discrimen vocentur, per text. in can. Injuria 33, & xi. q. 4, Quibus adjiciendi sunt illi, qui in ipsis Ecclesiis, vel cæmeteriis, spe immunitatis ducti, delictum admittunt, per text. in c. fin. h. tit.

13 Atque hæc immunitas non tantum Ecclesiis consecratis competit, verum etiam non consecratis; in quibus tamen mysteria divina celebrantur, cap. pen. h. r. imò et si in iis mysteria divina non celebrentur. Hostiens. hic & alii apud Covarr. Var. resol. lib. 2, c. 10, n. 4, Quam sententiam probat & Panorm. ad d. c. 9, n. 5, motus ratione ejusdem textus, quo sufficit Ecclesiam dedicatam esse obsequiis divinis ex auctoritate Episcopi, junge can. 9, de consecr. dist. 1, quamvis putet idem Panorm. hac in re spectandam esse consuetudinem, quæ optima legis interpretis est, e. Cum d. lectus in fine sup. De consuet. c. l. Si de interpretatione 37, D. Delegib.

14 Secundo hæc immunitas extenditur ad atria, porticus, can. Si quis 20, & can. Id constitutum 36, in pr. xvii. q. 4, & septa Ecclesie, can. Frater 10, & can. Mortuus 32, ead. q. 4. Præterea ad quadraginta passus in circuitu majoris, id est, baptismatis sive matricis; minoris vero triginta, per text. in can. Sicut 6, xvii. qu. 4, quem vide. Similis est in can. Quisquis 21, §. 1, d. qu. 4, ubi & pecuniaria pœna extrahenti imponitur, ex interpretatione Prosp. Farinacii in praxi crim. lib. 1, quib. 28, n. 5, Adde & text. in l. Presenti 6, in pr. in verbis, eorumq. finibus C. De his, qui ad Eccles. confug. Exceptis tamen Capellis, quæ intra castellorum muros sitæ sunt; hæc enim non gaudent horum passuum immunitate, d. c. 21, vers. Capella. Est autem passus spatium quinque pedum; pes vero sedecim digitos continet. Vide Alciat. ad l. Mille 154, D. De verb. sig.

Ex quo rectè sequitur, hac immunitate gaudere sita in his passibus cæmeteria, (imò & domus, dummodo sint ipsius Ecclesie, d. can. 21, in verbis, vel domos, & probant Hostien. & alii, quos vide apud Remig. de Gonni in tr. De immunitate Eccles. in V. domus 10, ampl. de quo extat præjudicium Senatus Mediolanensis apud Julium Clarum in §. fin. prax. crim. q. 30, vers. Hinc est, ubi testatur, hinc jussisse Prætozem Papie Ecclesie restituere quemdam imputatum de uxoricidio, caprum

captum in cubiculo ejusdam domus sitæ intra
17, passus ab Ecclesia majore ita pridem Facul-
tas nostra Juridica consulta respondit in homi-
cida, qui abductus fuerat Monachum ex cœme-
terio Franciscanorum : ut hinc omnino existi-
mum, cœmeteria vulgo *Freyhof* appellari. Et
quævis Joh. Igneus, quem refert Covar. *Var.*
res. lib. 2, c. 20, n. 5, attestetur, hanc immunitatem
quoad 30, vel 40, passus moribus receptam non
esse, rectè tamen respondet Prosper Farinac. *d. lo-*
co n. 12, ab hac immunitate passuum recedendum
non esse, nisi in loco catus evidenter contrarium
appareat.

16 Atque hæc licet expediti juris sint in cœme-
terii Ecclesiæ contiguus, nihilominus obtinere
vult Remig. de Gonni *d. tract. in V. Cœmeterium n.*
11, & in cœmeteriis separatis, cum communiter
consecrata sint ; ita ut non solum sint religiosa
per mortuorum illationem, sed & per consecra-
tionem Navar. *in Manuali. 25, num. 17*. Ut ita-
tantum inspici debeat, utrum cœmeterium ab
Episcopo religioni sit dedicatum, *d. cap. penult. h.*
tit. Vide latius Remig. de Gonni d. loco, & in V. passus,
& in V. Clausstrum : qui & consuetudinem valere
vult, ut supradicti passus hac immunitate non
gaudeant; & rectè, cum per consuetudinem, si ea
rationabilis sit, derogetur juri communi, *c. fin. sup.*
De consuet.

17 Tertio hæc eadem immunitas competit & pa-
latio sive domui Episcopi, *per text. in can. In consti-*
tuimus, verb. vel domo Episcopi xv. i. quest. 4, licet
extra 40, passus ab Ecclesia sit constituta : liqui-
dem textus simpliciter absque ulla distinctione
de Episcopi domo loquitur. Quod & compro-
bant Gl. *ad cap. 36 & Panorm. ad cap. 9, num. 9, hoc*
tit. cum communi calculo receptum restatur Re-
mig. de Gonni d. tract. V. Palatium 11, ampl.

18 Quarto eadem ad Monasteria transfertur, *per*
text. in d. can. 21, in pr. xvii quest. 4, in l. 5, in verbis,
in aliis quidem venerabilibus C. De his, qui ad Eccles.
cons. iud. & ad Hospitalia per text. in l. Omnia 35, C.
De Episc. & Cler. ex sententia Bartoli ibid. & Pa-
norm. ad cap. 9, num. 6, h. tit. Idem probant D. d.
Covar. Var. res. lib. 2, cap. 29, num. 4, vers. Tertio
constat, & Remig. de Gonni V. Hosp. 17, ampl. dum-
modò erecta sint auctoritate Episcopi; hoc enim
casu religiosa loca dicuntur, c. 6, sup. de relig. do-
mi. Vide si placet, Felin. ad c. 4 sup. De prescript. ubi à
num. 2, usque ad num. 19, latè de privilegiis Hospita-
lium disputat. & quibus casibus Ecclesiæ æquiparen-
tur.

Hinc quaeritur, Utrum oratoriis privatis, hoc
est, Capellis, quæ in domibus privatorum sunt
constructæ, competat hæc immunitas? Et com-
munis conclusio est, quòd non, etiam si in iis
Divina celebrentur, cum publicâ auctoritate per
Episcopum non sint dedicata, ac proinde ad pro-
fanum usum redigi possint. Unde excipiuntur il-
la, quæ Episcopi auctoritate erecta sunt, *de qui-*
b. vide, qua copiosè tradit idem de Gonni in 2,
ampl.

Sunt præterea, qui hoc jus immunitatis trans-
ferant ad sacrosanctæ Eucharistiæ Sacramentum,
quando illud à Sacerdote in publicum deferatur,
sicut ex Hostien. & communi sententiâ tradunt
Covar. *d. cap. 10, num. 6*, & Jul. Clar. *in Praxi*
crim. quest. 30, vers. Ultimo quæro. quorum hæc ra-
tio videretur esse : si enim immunitas Ecclesiis
concessa est ob reverentiam divini loci, majori
profectò jure debetur ipsi Christo, quem præ-
sentem in Eucharistia cognoscimus, quique Ec-
clesiæ est sanctificator : propter quod enim
unumquodque tale, id ipsum magis est tale. Et
licet Covar. *d. num. 6*, ægrè admitat hanc sen-
tentiam, cum nullibi in sacris Canonibus hoc
legatur; attamen omnino existimo, religionis
favore communem sententiam retinendam esse,
quod & censet doctiss. Prosp. Farinac. *lib. 1, Pr.*
crim. cap. 8, nam. 11, Dixi, in publicum; nam reus
in carcere consistens, si ad se, vel ad alium Eu-
charistia deferatur, hac immunitate se tueri non
poterit; sic enim Dd. hanc suam sententiam interpre-
tantur, teste Farinac. *Idem tradit Remig. de Gonni*
supè alleg. tract. in verb. De fugiente ad corpus Chri-
sti.

Ultimò eleganter idem de Gonni probat, & 11
Ecclesiis interdictis, vel destructis eandem im-
munitatem comperere, dummodò destructæ
non sint auctoritate superioris: interdictis idem,
quòd Ecclesia ob delictum alterius amittere non
debeat immunitatem, *argum. l. Sancimus, &c. De-*
lictum 79, De R. l. lib. 6, destructis verò, quòd iis
diractis nihilominus locus sacer perseveret, per
text. in §. Sacra 8, Inst. De rer. divis. Ut hinc & Eccl-
siis ab hæreticis occupatis idem privilegium re-
servatum sit. vide latius Remig. de Gonni in verb.
Eccles. interd. ampl. 14, & in verb. Eccles. destr.
ampl. 29.

Cæterum duo nobis adversari videntur; unum,
quod hæc immunitas pugnet cum resp. salu-
te, cui magis expedit, ut crimina coercantur,

e. Vifama 35, §. 2. inf. De sent. excom. Et Locatio 9, §. 5. D. De publican. Et veftig. Alterum, quod Iuftinianus in Novel. 17, c. 7. in pr. denegat homicidis, adulteris, & raptoribus, virginitatem hanc immunitatem; quæ antea ab Imp. Subit. C. De his, qui ad Ecclef. confug. constituta sunt, videatur hæc 22 Nov. sua abrogaffe. Verum, ut ad prius respondemus, hoc jus immunitatis non tribuit meram impunitatem delicti, sed pœnam corporalem, & pecuniariam remittit, interim reus est aliàs legitimè puniendus, per text. in c. Inter alia 6, vers. super hoc nomen hoc sit. scilicet, quanti partis ad veritatem interstituta est, aliam, communiter ad Iustiniani Nov. 17, cap. 7. in pr. respondet Panorm. add. c. 6, num. 18, hanc Nov. ibid. nihil nocere Ecclesiasticæ immunitati, cum Imperatoribus in res Ecclesiasticas nulli iurisdictioni competat licet eas privilegiis suis possint communire & ornare, per text. in cap. fin. in pr. sup. De rebus Eccles. alien. vel non, Et in cap. Ecclesia S. Maria 10, §. 1, sup. De consir. unde ad harendum est potius iuris Pontifici decretis & statutis. Sic & communiter receptum testatur Covarr. Variar. resolut. lib. 2, c. 20, num. 5, & confirmat Prosp. Farinae. d. quæst. 28, num. 6.

23 Nec solum directò, verum & indirectò reum extrahere sæcularis Iudex prohibetur, puta subtrahere vestem, vestes, aliamve molestiam inferre, quæ cogatur locum immunem deserere, d. l. 6, in pr. C. De his, qui ad Eccles. conf. Et d. can. 35, xvii. quæst. 4, aliàs enim eludi facile posset hæc immunitas contra Juris reg. Cum quid unâ viâ prohibetur alicui, ad id aliâ non debet admitti, cap. 84, De R. l. in 6, Quod notandum est contra Iudices, qui quandoque iniectione compedum, vel alterius instrumenti, alioque terrore in hunc finem extorcent reum, Guido Pap. decis. 121, numero 2, Et 3.

24 Illud verò nequaquam improbandum est, ut rei ad Ecclesiam, vel alia loca religiosa confugientes tantisper adhibitis vigiliis custodiantur, donec cognoscatur, an immunitate Ecclesiasticâ digni sint, arg. cap. Si Iudex 12, in princ. De sent. excom. lib. 6, Jul. Clar. in Praxi crim. quæst. 30, vers. Quare modo.

25 Sed si fugamus, contra hæc reum extractum esse: & respondet Barr. ad d. l. 6, eum agere posse, ut pristina libertati restitatur, cum de facto eâ sit

privatus, arg. tit. D. De hom. lib. exhib. Addit ex Oldrado Panorm. ad l. cap. 6, nu. 26, hoc sit, quod ipsa Ecclesia contra extrahentem ratione spoliij sive violatæ immunitatis agere possit, ut compellatur per excommunicationem extractum restituere, per text. in can. Miror 8, xvii. qu. 4, Et quamvis extrahens etiam de jure Civili majestatis læsæ crimen incurrat, adeoque ultimo supplicio afficiendus sit, l. 2, §. 2, Et d. l. 6, in pr. C. De his, qui ad Eccles. conf. puro tamen hanc pœnam per d. Nov. 17, cap. 7, in pr. sublata esse. Tamen enim Iustinianus immunitatem Ecclesiasticam à sacris Canonibus concessam tollere non potuerit, tamen pœnam violatoribus à jure Civili impostam abrogare potuit, c. Innotuit 20, §. 1, sup. De elect. Ut hinc constet, Rectores Ecclesiarum sive monasteriorum non inultè facere, si reum in loco immunitatis constitutum defendant contra Iudicem sæcularem: nam cui damus actionem, eidem & exceptionem competere multò magis quis dixerit, l. 1, §. 4, vers. planè D. De superficieb. Et l. In vitas 156, §. 1, D. De R. l.

Hic duæ quæstiones incidunt? una, An reus, quem Iudex sive eius ministri fugientem, & recipientem se in Ecclesiam, vel alium locum immunem, insequuntur, Ecclesiasticâ immunitate gaudeat? altera, An reus antè captus, sed per locum immunem ductus, proclamare ibidem possit ad loci immunitatem?

Ad priorem quædam attinet inter Dd. minimè 26 convenit: nam Cyn. Alex. Hippol. Et alii, quos referunt Covarr. Variar. resolut. lib. 2, cap. 20, num. 12. Et Remig. de Gonoi in tract. De immunit. Eccles. fall. 31, negant, quibus favere videtur text. in l. Quod ait 23, in fine D. Ad L. Jul. de adult. Contra verò consent. Bald. Rom. Archid. Et alii citati ab eod. Covarr. d. loco, & quidem rectius: nec enim sacri Canones, quos in hac materia sequimur, ullam distinctionem adhibent in reo ad locum immunem confugiente, an Iudex eum persequatur, vel non: cum utrobique eadem ratio subsit, videlicet honor, & reverentia loci, can. Reum 9, can. Quisquis 21, in fine xvii. quæst. 4. Quam sententiam, præter Covarr. probat & magis communem usuque receptam asserit Jul. Clar. in Praxi crim. quæst. 30, vers. Pone, ubi & insigne decretum adfert Senatus Mediolanensis de incarceratis, qui cum Papiæ aperto carcere ad Ecclesiam confugissent, & inde extracti essent, iussi sunt Ecclesiæ restitui. Neque movet text. in d. l. 23, loquitur enim de patre filiam suam adulteram extra hunc locum occidente.

- 27 De posteriore quoque inter Dd. diffensio est; existimant enim Archid. Joan. Lupus & Igneus, quos refert, & sequi videtur Covarr. d. c. 26, num. 13, non posse; cum jam capto nulla violentia inferatur, ideoque non lædatur, c. 6, in pr. hoc tit. iis-que suffrag. videtur text. in l. Si quis 6, C. De adf. priv. Nihilominus tamen rectius contra sentiunt Bald. Jas. & eorum. Dd. prout attestatur Remig. de Gonni De immun. Eccles. fall. 30, posse scilicet etiam si capitaliter sit damnatus, quos sequitur Jul. Clar. d. quæst. 30, vers. Scias autem num. 22, & Prosp. Farinac. quæst. 28, num. 47, Et profectò, si res bene expendatur, eadem ratio hic militat, quæ superiori casu, videlicet honor, & reverentia loci; censeturque reo nova violentia inferri. Neque impedit text. in d. l. 6, quem licet singularem appellet Covarr. jam dicto loco, is tamen hinc planè alienus est. Quòd si verò reus sponte sequatur per locum immunem, rectè condemnatur, ubi scilicet limites immunitatis excesserit; quo sensu accipiendum est, quod ex Hostien. Joan. Andr. Card. & aliis tradit Remig. de Gonni in sep. d. tract. fall. 12.
- 28 Nunc verò differendum est de his, qui ab hac immunitate excluduntur: primò scilicet de publicis latronibus, tum de nocturnis depopulatoribus agrorum, denique de iis, qui in ipsis Ecclesiis, vel cæmeteriis deliquerunt. Suadet autem reip. salus, ut primi & secundi generis immunitate non gaudeant; eosque proinde jure Civili unusquisque propriâ auctoritate occidere potest, per text. in l. 1, C. Quando litio unicus sine iud. se vind. Tertii excluduntur, quòd indignus sit Ecclesie auxilio, qui in ipsam admisit, c. fin. hoc tit. c. Quia frustra 14, inf. De usur. & l. Auxilium 37, in §. un. vers. in delictis D. De minorib. & Nov. 117, cap. 15, §. un. ubi Justinianus: Quis enim ibi delinquit, ubi salutem percat?
- 29 Hic autem addubatur, an de omni delicto hoc exaudiendum sit? Dubitationem movet textus in d. c. fin. hoc tit. quòd tantum loquatur de homicidiis, & mutilationibus membrorum: pœnalitia autem, cum sint odiosa, extendi non debeant, c. In pœnis 49, & c. Odia 15, De R. I. lib. 6, Sed verius obrinuit apud Host. Panorm. & alios, quos citat Remig. de Gonni in sep. alleg. tract. fall. 1, num. 5, & sequitur Jul. Clar. d. quæst. 30, vers. item quæro num. 15, quòd sic, puta de furtis, adulteriis, raptu virginum, & c. cum eadem ratio militet & in his, neque moveant juris regula in d. cap. 49, & in d. c. 15, cum d. c. fin. ratio expressa, ac proinde illud sit producendum, per text. in tit. 24, §. 2, vers. porro lib. 2, de Feud. Mandol. in addit. ad Rom. cons. 234.
- Magis autem controversitur, An promiscuè id obtineat, si ve delictum sub spe immunitatis admissum sit, si ve simpliciter? Et quidem Did. Covarr. Variar. resol. lib. 2, c. 10, num. 15, existimat indifferenter obtinere, propterea quòd, licet in d. c. fin. hoc tit. duplex ratio adferatur ad excludendam hanc immunitatem; una, quòd in ipsam Ecclesiam peccetur; altera, quòd delinquens causam delinquendi ab Ecclesia sumat, & hæc posterior deficiat: prior nihilominus sufficiens sit, ac proinde dispositionem sustineat, per text. in §. Affinitatis Inst. De nupt. Panorm. ad d. c. fin. sub numer. 1, & Prosp. Farinac. in Pract. crim. cap. 28, num. 54, Verum his refragatur Host. quem alii communiter sequuntur, teste Remigio de Gonni in d. tract. fall. 3, num. 2, cum seqq. prius tantum admittens. Cujus certè sententiam apertè probato videtur textus in d. cap. fin. ubi & causa decisionis: sed responder Panorm. jam d. loco, non esse finalem, sed impulsivam; ac proinde magis standum rationi textus, quæ e jus est anima, l. 5, C. De legib. Unde cum hæc res valde dubia sit, putarem in primis confugiendum esse ad loci consuetudinem, per c. Cum dilectus 8, §. 1, sup. De consuet. & l. Si de interpretatione 37, cum l. seq. D. De legib. quæ & Jul. Clar. in d. quæst. 30, vers. Item quæro, posteriorem sententiam explodit. Celsante verò consuetudine adhuc existimarem de jure priorem sententiam defendi posse, ob rationem, quam supra attulimus, & Panorm. laucius probat; tamen si posterior benignior sit in favorem religionis, pro qua in ambiguis solet responderi, per text. in l. 43, D. De relig. & sumpt. fun.
- Hinc etiam apertè liquet eum, qui prope Ecclesiam, vel cæmeterium spe immunitatis ductus delictum admisit, si ad Ecclesiam confugerit, rectè inde abduci posse, sicut ex Anchor. & aliis tradit Covarr. d. num. 15, vers. 27, nemini enim sub spe veniæ peccare permissum est, c. 5, §. 5, inf. De cler. excom. & c. can. Si qui 28, De consecr. dist. 4.
- Sunt qui hanc immunitatem denegent armatis ad Ecclesiam confugientibus, ut videtur est apud Prosp. Farinac. d. c. 28, num. 46, moti per text. in l. 3, §. 2, C. De his qui ad Ecclesiam confug. quòd fortè, cum armorum usus expressè sit à jure interdictus, l. un. C. Ut armorum usus in scio Princ. interd. sit lib. 11, & Nov. 85, tales videantur in Ecclesia deliquisse. Verum hæc sententia consistere non potest, nisi quoad

amissionem armorum, d. Nov. 85, c. 3, in princ. Et tit. 27, §. 4. *vers. si quis rusticus, lib. 2, Feud.* cum text. in d. l. 3, §. 2, loquatur singulariter de servo armato. Certe in Germania nostra, cum hodie constitutiones de armis per contrarium usum sublatae sint, nihil tale colligetur. Blasphemantem in Deum propriè non frui immunitate, ob rationem d. c. fin. rectius admiserim. vide Boët. *decis. 110, num. 1, cum seq. & Prosp. Farinac. d. c. 28 num. 67.*

33 Postremò hinc videamus, An homicidæ hac immunitate se tueri possint? Et de his text. in c. 1, *inf. de homic.* Si quis, inquit, per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, ab altari meo evellens eum, ut moriatur: ubi Panorm. ab altari &c. interpretatur, si laicus sit, de excommunicatione; si Clericus, de depositione. Interim magis sentio adhærendum esse textui, prout etiam adhæret Ant. Gomez *Variar. resolut. tomo 3, c. 10, num. 2*, malè tamen ad Panorm. inclinans. Licet enim sacri Canones, ut ibidem Panorm. objicit, mortis poenam numquam inferant; non tamen prohibent, quin morte delinquentes affici possint per Judicem sæcularem, c. *Cum non ab homine 10, §. fin. Et ibi latius Dd. sup. de judic.* cæteris nimirum paribus, ut hic, quando reus evellitur. Itaque consequens est, alterius generis homicidam extrahi non posse, sicut ex communi sententia probat Covarr. d. c. 20 num. 7, & confirmatur delumptâ argumentatione à casibus exceptis in d. c. 6, in c. fin. hoc tit. Et in c. 1, hoc tit. per text. in l. *Quasitum 12, §. 4 2, vers. denique Neratius de instructo vel instrum. leg. Et ibi Gl. per d. c. 6, vers. si liber hoc tit.* Neque huic refragatur, quòd aliter aliquando in praxi servetur; quia id accidit propter auctoritatem Dd. contra l. *Nemo iudex 13, C. de sent. Et interloc. om. jud.*

34 Cæterum hic contrà contenditur, An in casibus quibus reus immunitate Ecclesiastica non gaudet, possit per Judicem sæcularem propriâ auctoritate abduci? Sunt enim, qui putent, eum per Judicem ecclesiasticum judici sæculari tradendum esse: ita Gomez. d. c. 10 num. 2; per text. in *Auth. Si quis C. Ad L. l. de adult. prater alios*; quos recenset Prosp. Farinac. d. c. 28 num. 76; Alii tamen rectius contrà sentiunt, Covarr. d. c. 20, num. 18, *vers. 34, & communiter receptum attestatur Rem. de Gonni in d. traç. de immun. Eccles. quaest. 1*, neque enim immunitas Ecclesie ob id violari dicitur, cum ejusmo-

di reum tueri nolit. Et ita, inquit Jul. Clar. d. *qu. 30, vers. Quare nunc*, quotidie fieri videmus, non expectatâ licentiâ Episcopi: quia Prælati, & Judices Ecclesiastici reddunt se in hoc valde difficiles; & dum requiritur & expectatur licentia Prælati, sæpè Clerici faciunt delinquentem auferere. Nec obstat d. *Auth. Si quis*, quia loquitur de uxore adulterii suspecta, & sic in casu, quo delinquens per Judicem sæcularem extrahi non potest: illa enim profectò intelligenda sunt, quando verè constat reum indignum esse beneficio immunitatis.

Si verò obscurum, aut controversum sit, quis 35 in causa Judex erit? Et putat Prop. Farinac. d. c. 28 num. 76, *circa fin.* si reus sit extractus à Judice sæculari, ejusdem esse cognoscere; si in Ecclesia adhuc hæreat, judicis Ecclesiastici; & testatur se vidisse ita sæpius servatum. Male tamen, quoad prius, ut tamen utrobique Judex sæcularis intersit cognitioni, *arg. text. in cap. Si iudex 12, in pr. de sent. excom. lib. 6* Jesus enim interest, ut delicta puniantur, & malis hominibus purgetur territorium, l. 13, in pr. de off. pres. Porro extat Bulla Gregorii XIV. quâ expresse cavetur, ne sæculares Judices delinquentem extrahant ab Ecclesia etiam in casu aliis permisso, sine Episcopi licentia, nisi Episcopus licentiam denegaverit. Hujus Bullæ meminit idem Prosp. Farin. d. num. 76, sed vereor, ne in praxi recepta sit, præcipue in locis, ubi nullus est Episcopus, aut longius distat. Atque hæc hæc hactenus de laicis.

An autem Clerici eadem immunitate gaude- 36 ant, controvertunt Dd. Etenim Panorm. *ad c. 6, num. 15 hoc tit.* pluribus rationibus docere nititur, neque Clericos, neque Religiosos eâ frui, quas brevitate causâ prætereo. Contrà contendit Rom. *conf. 234*, tribus rationibus ductis, quarum hæc potissimè est, quòd hæc immunitas concessa sit loco Ecclesie; & propterea obtineat in quolibet eò se recipiente; neque conveniat, Clericos deterioris conditionis esse laicis. Atque hanc sententiam esse veriorem, & communiorem attestatur Diaz in *Praxi crim. can. cap. 115*, Rationes Panorm. refutatione non egent. Adde Conc. Trid. *Sess. 25, cap. 20*, quo renovantur, & exacte observari jubentur canones pro Ecclesiastica immunitate editi.

In Cap. Pervenit 2. c. Non minus 4. c. Adversus 7. cum c. seq.

S U M M A R I A.

1. Clerici & res Ecclesiasticae sunt immunes à muneribus civibus personalibus.
2. Declaratur hæc regula.
3. An & quatenus à patrimonialibus & mixtis?
4. Et tam ab ordinariis quàm extraordinariis.
5. Tempore necessitatis etiam Ecclesia contribuere tenetur.

HAenus de locorum, jam de personarum & rerum immunitate, videlicet, ne Clerici aut res Ecclesiasticae muneribus, id est, oneribus civilibus subjiciantur, (quorum triplex genus est apud Jurisc. in l. Munerum 18. in pr. D. De mun. & honorib. quem vide) c. 4. in fine & d. c. 7. in pr. hoc tit. can. 1. & 3. dist. 88. c. 4. inf. Ne Cler. vel monachi, &c. c. 1. & 3. De immun. Eccles. lib. 6. junctâ Clem. un. eod. tit. l. 1. & 2. in pr. cum Auth. seq. l. Placet 17. in pr. & l. Generaliter 52. in pr. cum Auth. seq. C. De Episcopis & Cler. nimirum ne Clerici præpediantur à divinis officiis, contra doctrinam D. Pauli 2. ad Timoth. 2. vers. 4. can. 4. xx. quæst. 3. quodque indignum sit, Deo semel consecratum, sive id prædium sit, sive animal, sive aliud quid, ad functionem sæcularium onerum revocari, c. 3 & 5. xii. quæst. 2.

Hæc tamen aliquot declarationes recipiunt: nisi scilicet munera sint, quæ ex præscripto sacrorum Canonum licitè à Clericis exiguntur, ut sunt census, synodaticum, procuratio, & charitativum, ut appellant, subsidium, de quibus in cap. Congruentia 16. sup. De off. jud. ord. & toto tit. sup. De censib. sicut nec administratio rerum Ecclesiasticarum, can. 1. dist. 80. & can. 1. dist. 88. nec legitima tutela, nec cura iis interdicta est, juxta text. in d. can. 1. dist. 88. & Auth. Presbyteros C. De Episc. & Cler. neque cura pupillorum, orphanorum, & viduarum; cum hoc officium sit pietatis, d. cap. 1. dist. 88. cau. 1. & 2. dist. 87. Item ad vigiliis civitatis cogi possunt per suum Episcopum, si magna necessitas urgeat, per text. in cap. 2. hoc tit. & ibi Panorm. num. 6. per rationem c. Non in inferenda xxii. quæst. 3. quam omnino vid. prag. omnibus per c. Dilcto 6. in fine. De sent. excom. in 6. & facit text. in cap. penult. inf. De homic. Fortitudo, inquit pulchrè D. Ambros. quæ vel in bello tuetur à barbaris patriam, vel domi defendit infirmos, vel à latronibus socios, plena justitia est,

text. est in can. 5. xxiii. quæst. 3. Non obstat can. Reprehensibile 19. xxiii. quæst. 8. quo prohibetur Episcopi, & Clerici vigilare contra piratas maritimos, ne ab orationibus avocentur; quia illud exaudiendum est, ubi non subest magna necessitas, sicut interpretatur hic Panorm. sub num. 2. Et hæc quoad personalia munera.

De patrimonialibus & mixtis vix aliâ declaratione opus est, quàm quæ traditur in d. c. 4. & c. 7. in pr. hoc tit. quod videlicet à Clericis rectè obeantur, ubi necessitas vel utilitas suadet, & Episcopus cum clero consentit, consulto prius Romano Pontifice, aliàs pœna excommunicationis, vel interdicti in exigentes constituitur, c. 4. De censib. lib. 6. junctâ Auth. Cassa & irrita C. De sacros. Eccles. Navarr. in Manuali c. 17. num. 121. cum seq.

Verùm hic quæstio est, Utrum hæc tam de ordinariis, quàm extraordinariis accipienda sint? Et quidem rextus juris Civiliis Clericos excusant tantum ab extraordinariis, iis quæ sordidis solum, de quibus in l. 1. & l. 2. §. 2. C. De Episc. & Cler. Sed verius est, quod tradit Panorm. hic add. c. 4. num. 16. circa fin. cum seq. Clericos ad nulla onera patrimonialia teneri, & est text. in d. cap. 4. De censib. lib. 6. in d. cap. 4. & in d. cap. 7. in princ. hic, & in cap. 1. eod. tit. lib. 6. Bulla Cœne Domini, quæ extat apud Navarr. in Manuali cap. 27. nisi quatenus possessio sive fundus adnexum onus habuit, antequam perveniret ad Ecclesiam, per text. in cap. Cùm dilecti 6. sup. De donat. in cap. Præterea 23. sup. De jure patron. in cap. 1. sup. De censib. in can. Tributum 22. xxiii. quæst. 8. & in can. Tributum 27. in pr. xi. quæst. 4. quippe res cum onere suo in alium transit, cap. Ex literis 5. in fine sup. De pignori. cap. Pastoralis 28. sup. De decimis & l. Alienatio 67. D. De contrah. empt. Similiter Clerici rectè ad onera tenentur, quæ naturali ratione incumbunt ipsius rebus, veluti iter reficere ante domum suam, purgare purem necessarium tori viciniam, in qua Ecclesia est sita, arg. c. 55. De R. I. in 6. Panorm. d. loco. Et quamvis Hieron. Alb. Card. absolute contendat, Ecclesias à tributis immunes esse, exemplis Testamenti veteris, Esd. 1. cap. 7. & Genes. 47. cum aliis argumentis, nihilominus existimo Panorm. sententiam veriorē esse; quam & comprobatur Bart. ad l. 8. C. De exactorib. tribut. & confirmatur aperte text. in d. can. 22. & in d. cap. 1. supra De censib. Est enim dicta exem-

exempla pia sint, vim tamen præcepti non habent; cum hujusmodi per Christum sublata sint, sicut constat ex c. un. sup. De purif. post part. Neque obest text. in cap. 4. De censib. lib. 6, ubi Ecclesiæ, personæ, & res Ecclesiasticæ à secularium personarum exactionibus exemptæ dicuntur, diuino jure, & quod tributum præstatio sit indicium subjectionis, per text. in cap. 2. sup. De censib. Nam, ut rectissime monet Covarr. Pract. quæst. cap. 31, nu. 2. vers. Tertio verò, sacri Canones, & Summi Pontifices frequenter vocant jus divinum, quod ex veteri lege deductum vel ad ejus imitationem est institutum. Exempla extant in c. Literas 13, vers. Porro sup. De restit. spol. & in c. 14. sup. De decimis & explicat elegantè Covarr. d. loco. Quo verò ad indicium subjectionis, illud tantum ad laicos pertinet, si- cut constat ex inscript. d. c. 2. De censib. August. super epist. ad Rom. Clerici enim idem tributum pendunt, ut in pace defendantur, & conserventur à Principibus sæcularibus, d. can. 12 q. 8. Quod autem attinet ad leges Civiles, quibus dicuntur Clerici ad ordinaria onera obligari, hæc per jus Canonicum sublata sunt, jurib. sup. adductis, cui

soli in personis, & rebus Ecclesiasticis stamus, c. Ecclesia S. Mariae 10, sup. De constit. & cap. fin. sup. De reb. Eccles. alien. vel non. Imò extat & constitutio Imp. Friderici II. quæ hujusmodi legibus aperte derogatum est, Auth. Item nulla communitas C. De Episc. & Cler.

Postremò hæc libet aditcere ex Panorm. ad d. 5. cap. 4. num. 20. quod, ubi necessitas vel utilitas principaliter simul concernit Ecclesias, puta quia hostis territorium civitatis, in quo & prædia Ecclesiastica sita sunt, depopulatur, etiam Ecclesiæ contribuere teneantur ad depellendum hostem, cum utriusque & Ecclesiarum & populi consensus accedit, quod enim omnes tangit, ab omnibus quoque comprobari debet, c. 1. in pr. De censib. in Clement. juu. cap. Quod omnes 29, De R. I. in 6. Neque hoc casu opus est auctoritate Romani Pontificis, cum versetur extra casum d. cap. 7. in pr. h. tit. secus autem ubi accessorij, uti accidit in excitandis aggeribus, vel aliis munitionibus, reficiendisve muris civitatis, per text. in d. cap. 4. in verbis, Sive quidem fossatam h. t. & ibid. latius Panorm.

IN TIT. L. NE CLERICI VEL MONACHI SÆCULARIBVS NEGOTIIS SE IMMISCEANT.

SUMMARI A.

1. Cuiusmodi negotiis Clerici se immiscere nequeant.
2. Medicina ac iuri civili incumbere cur ventur.

AD Clericorum ac Monachorum officium vel illud potissimum pertinet, ne sæcularibus se immisceant negotiis, juxta illud Apostoli 2, ad Timoth. 7. Nemo militans Deo implicet se negotiis sæcularibus. † Sive ea vitam sæcularem seu mundanam ducentium ferè propria sint, ut in deliciis vivere, gulam & ebrietatem sequi, injusta lucra aucupari, turpibus dictis aut factis jocularitatem agere, aliaque id genus, à quibus etiam laicos abstinere, & alienum esse decens sit, c. 1. h. t. sive laici quidem permittit, verum interdicta omnino Ecclesiasticis: veluti iudicium sanguinis agitare, & iudicii criminalibus præesse aut adesse, consilium dando, testimonium perhibendo, sententiam dictando aut pronuntiando, c. 5. & a. panulc. h. t. sive denique negotia sint ad vitam tem-

porales & quotidianas necessitates sublevanda spectantia, non aliter permittit Clericis, quàm quatenus per Canones licet: ut lites agere & persequi, d. c. 1. h. t. procuracionem aut administrationem bonorum Principis alicujus vel alterius laici suscipere, c. 2. & 4. h. t. ex negotiatio- ne seu mercatura lucrum quærere, non etiam agriculturam aut alio honesto artificio indigentiam suam sustentare, d. c. 1. in fine h. t. vide tot. dist. 88.

‡ Sic & vetantur Monachi ac Clerici, (præsertim dignitatem aliquam vel patronatum Ecclesiæ obtinentes, vel si presbyteri sint) Medicinæ aut Juri civili tamquam principali suo studio incumbere, c. 3. & ult. h. t. quia illorum proprium studium esse debet Theologiæ & Juris Canonici, nec nisi pro majori studio sui principalis progressu Juris civilis libros, Institutionesque privatim legere, publiceque audire possunt. Vide Panormit. & Boëtium Eponem ad d. c. 3. & ult. h. tit. V. A.